

DOSSIER DE PREMSA
MUSEU ETNOLÒGIC DE BARCELONA

2 D'OCTUBRE DE 2015

El **Museu Etnològic de Barcelona tornarà a obrir les portes al públic el dia 4 d'octubre**, amb un espai i unes exposicions completament renovats. El museu, l'origen del qual es remunta a 1942, ha estat tancat per reformes des de 2011.

El museu custodia 70.000 peces adquirides al llarg de la seva història. La col·lecció més extensa és la procedent dels àmbits català i espanyol, amb 40.000 peces. Els objectes que es mostren al públic, incloent els 5000 exposats a la reserva visitable, només representen un 10% del total de les col·leccions.

En aquesta nova etapa, la recerca i divulgació del museu es centren en la societat actual, complexa i plural, fent servir una eina fonamental de l'antropologia com és la comparació.

Les noves exposicions proposen una reflexió sobre diferents aspectes de la vida humana que són universals. Ens convida a que ho fem comparant l'entorn quotidià que ens envolta amb el nostre propi passat, que sovint ens pot semblar exòtic. També mostra les solucions que han trobat altres cultures en paisatges naturals i socials tan iguals com diferents al nostre.

Els espais del museu

La **reserva visitable** mostrarà les extenses i variades col·leccions del museu, procedents de tot el món, i està dedicada als orígens i la història del museu i als pioners de la institució, als quals es dedica els laterals de la sala, amb fotografies i ressenyes biogràfiques.

La major part dels **espais estables** d'exposició es troben a la segona planta i representen la major renovació des d'un punt de vista museogràfic, amb dues innovacions importants:

El mur: un fris de 20 metres amb un collage d'objectes representatius dels diferents àmbits de la nostra societat, no necessàriament d'origen català.

Els àmbits: 6 espais on s'hi destaca un objecte de grans dimensions que, acompanyat d'altres i complementat per materials multimèdia, componen un conjunt que suggereix una temàtica oberta sobre alguns àmbits de la societat, els oficis relacionats i els seus protagonistes.

Aquesta planta també disposarà d'un espai didàctic i una àrea reservada a l'experimentació sensorial amb el patrimoni etnològic.

La quarta planta està dedicada a **exposicions temporals** i s'inaugurarà amb dues mostres:

El sagrat, el profà i la festa, un itinerari clàssic al voltant del cicle festiu anual, els seus orígens religiosos i les seves manifestacions contemporànies, on es mostren les adquisicions i el treball de camp realitzats els darrers anys.

Terra de canterers, una aproximació a la cultura de l'aigua i alguns oficis relacionats: terrissaires i saurins. La mostra combinarà peces contemporànies amb altres que il·lustren la varietat del mediterrani occidental.

Un museu social

Aquesta nova etapa del Museu Etnològic s'inscriu dintre del paradigma de la museologia social. Es tracta d'un plantejament que **posa el museu al servei de la societat i fomenta la participació i col·laboració** amb els diferents agents que la conformen. La denominació de museu social resulta coherent amb la línia d'exposicions temporals i activitats que s'han realitzat durant la darrera dècada, que han comptat amb la col·laboració de diferents entitats de migrants i de la cultura popular. La reforma de l'edifici i la nova exposició estable completen aquesta trajectòria, amb l'objectiu que l'Etnològic esdevingui un museu propi del segle XXI.

El patrimoni de la subalternitat

L'antropologia és la ciència que estudia els pobles, la gent. En paraules del professor Llorenç Prats, "El patrimoni etnològic és un patrimoni de pobres i marginats, de les classes subalternes i dels pobles subalterns". Això es concreta en l'interés per peces que mostren **les formes de vida de les classes populars i treballadores d'arreu del món**, i també les que incorporen **una perspectiva de gènere**, com aquelles obres artístiques que es consideren menors i anònimes, però que moltes vegades amaguen l'autoria d'una dona que ens explica com vivia.

De l'objecte al significat

La cultura humana és intangible, i els objectes materials són un reflex d'aquesta.

La selecció de peces de les col·leccions respon a criteris etnològics i didàctics, i la seva funció és dur-nos a reflexionar sobre conceptes antropològics.

Les col·leccions més extenses del museu són les que contenen peces d'àmbit català i així es reflexa en l'exposició estable, però **els conceptes als que es remeten són universals**, mostrant al mateix temps la diversitat de l'espècie humana i les seves expressions.

Per acompanyar-nos en el camí de l'objecte al significat disposem d'una sèrie de coneixements imprescindibles: com s'ha fet aquest objecte, com s'utilitza i, en definitiva, quin és el seu entorn social i cultural. Suports com **la literatura, la fotografia o l'audiovisual** són imprescindibles per situar cada peça i fer-ne la interpretació adequada.

Comparar és entendre

Una eina fonamental per a la reflexió etnològica és la comparació. La comprensió del nostre present plural, tant local com global, pot recolzar-se en objectes que ens són estranys, entrant en un diàleg que ens permet repensar la nostra realitat social i vida quotidiana.

Les velles classificacions pròpies de l'antropologia colonial i el folklorisme rural es veuen superades per la dimensió comparativa. Tan exòtica és una màscara africana com un estri agrícola del segle XIX, però totes dues ens poden ajudar a reflexionar sobre els nostres rituals, creences, identitat i com ens relacionem amb l'entorn social i natural.

Un Breu Recorregut pel museu

Planta 0: Reserva visitable

Per sota del nivell de l'entrada, aquesta planta conserva el concepte desenvolupat durant la darrera etapa del museu, però amb **un espai completament renovat**, i permet una aproximació a les extenses col·leccions que custodia el museu.

La reserva visitable està disposada en una àrea perimetral, envoltant els espais dedicats a la reserva interna i el centre de documentació. Es tracta d'un total de **46 vitrines de 3.60 metres d'alçada que allotgen materials procedents dels cinc continents**, il·lustrant la diversitat de peces de l'àmbit català i d'altres cultures que formen part del patrimoni custodiat pel museu.

Els laterals de l'àrea perimetral estan destinats a les personalitats que van participar en els orígens del Museu Etnològic i del d'Arts i Tradicions Populares. Conèixer aquests pioners significa apropar-nos als orígens de la institució i l'etnografia al nostre país, així com entendre com es va començar a reunir l'extens patrimoni etnològic que es mostra a la reserva.

Planta 1: Vestíbul

L'entrada del museu s'ha ampliat ocupant tot el porxo situat sota el fris de la façana, obra d'Eudald Serra de l'any 1973. Amb aquesta reforma **s'ha habilitat l'accessibilitat a totes les plantes mitjançant ascensors.**

Planta 2: Exposició estable Sentir el Patrimoni

Les escales principals que surten del vestíbul duen a la planta que allotja l'exposició estable. Aquesta àrea, tronc del nou discurs etnogràfic, és la que ha experimentat un major canvi, tant arquitectònic com conceptual, i respon a la voluntat de convertir el museu en un espai versàtil més orientat cap a la reflexió que no pas a la contemplació de les peces exposades.

El canvi més significatiu en l'espai expositiu ha estat convertir la distribució laberíntica que formava el rusc hexagonal i l'acumulació de vitrines, en un espai diàfan i lluminós, un bosc de columnes, que permet recorreguts no lineals i una percepció dels diferents àmbits com un tot. Només s'han conservat vitrines en l'àrea contigua a les finestres.

El mur

Tot un lateral de la sala està format per un gran fris d'objectes, un collage que integra peces de diferents orígens geogràfics, històrics i temàtics, però que són identificables pel visitant. El conjunt permet reconèixer la varietat d'àmbits que es poden considerar d'interès etnològic i la pluralitat de la nostra societat, tot mostrant objectes procedents d'altres indrets que han estat assimilats. Els diferents materials conviden a reflexionar sobre aspectes concrets, ja siguin relacionats amb la seva dimensió simbòlica, el seu ús pràctic i quotidià o els diferents àmbits de la vida humana que ens suggereixen.

Els àmbits

L'espai central de la sala està ocupat per sis àrees en forma de semi-hexàgon, i cadascuna està presidida per un objecte de grans dimensions. La peça principal està acompanyada per altres de complementàries.

Entre aquestes peces hi trobem algunes de no catalanes. S'han seleccionat per jugar amb les idees preconcebudes del visitant, ja que el seu aspecte resulta coherent amb el conjunt i no evidencia la seva procedència forana. Aquest exercici comparatiu ens du a reflexionar al voltant de les particularitats i la universalitat de la cultura humana i mostrar com diferents societats, aïllades entre si, poden convergir en solucions semblants per als mateixos reptes de la vida quotidiana.

El conjunt, ampliat per textos, audiovisuals i continguts multimèdia, evoca una temàtica oberta, que tant pot suggerir un context geogràfic, un ofici o qualsevol temàtica que doni peu a diferents reflexions antropològiques en funció de l'activitat pedagògica o els

interesos del visitant.

En aquesta secció de l'exposició, s'inclouen fragments literaris que acompanyen aquest procés d'evocació i incorporen les formes artístiques com una font més de coneixement.

Els sis àmbits reben el seu nom a partir de l'objecte de grans dimensions que el presideix:

- La barca
- La premsa de vi
- La cabana de pastor
- El teler
- El bufador de ferrer
- L'armari d'herbolari.

Vitrines

A les parets contigües a les finestres s'hi han conservat les vitrines, que mostren objectes de petites dimensions agrupats per temàtiques, que complementen els sis àmbits principals.

Sentir l'objecte

La necessitat d'experimentar amb els materials per assolir un major aprofundiment en el coneixement es manifesta en la reserva d'un espai on les peces no només es puguin admirar sinó també ser manipulades o posades en funcionament. Es tracta de peces adquirides específicament per aquesta funció.

Experiències: Espai didàctic

La nova configuració de l'espai permet donar resposta a una necessitat evidenciada per la gran importància de les activitats del museu: Es tracta d'un espai adaptat a aquesta funció, preparat per acollir grups de diferents edats i que respon al criteri de l'equip de professionals encarregat de les tasques pedagògiques.

Els patis interiors

Els dos patis interiors del museu comuniquen la segona i la quarta planta. Aquests espais allotgen peces úniques de grans dimensions que sincretitzen tres elements clau en la concepció del nou museu. Per una banda està present la cultura popular i tradicional dels Països Catalans, incloent també la seva vesant contemporània i artística. Finalment s'hi vol reflectir el paper dels pioners de l'etnografia i la seva aportació al museu.

El primer pati està dedicat a una síntesi de les cultures tradicionals: tres falles, obra original del taller valencià Latorre Sanz, que representen els etnògrafs i folkloristes Joan Amades i Ramon Violant, contribuïdors fonamentals a l'etnografia catalana, i una tercera que reproduïx un siurell, peça representativa de la ceràmica mallorquina. D'aquesta manera es representen els tres territoris catalans a través de tres elements diferents: el patrimoni material, les tècniques i oficis relacionats amb la festa i les persones que van iniciar la conservació i documentació d'aquestes tradicions.

A l'altre pati hi són presents els dos gegants de la ciutat de Barcelona. La seva gran alçada permetrà que es pugui contemplar des dels dos pisos.

Planta 3: Sala d'actes

L'espai que antigament es dedicava a la biblioteca s'ha reformat per ampliar la seva versatilitat. L'espai perimetral conserva armaris on s'emmagatzemen llibres, però la sala no disposa de cap element fix, el que permet adaptar el mobiliari als diferents actes que s'hi puguin fer.

Planta 4: Exposicions temporals

A la segona planta s'hi han conservat les vitrines i l'estructura original, tot i que s'hagin practicat millores significatives en la climatització, la il·luminació, i l'accessibilitat visual d'algunes vitrines.

Tota la planta estarà destinada a acollir exposicions temporals. La compartimentació que provoca la conservació de les vitrines interiors permet la coexistència d'espais expositius separats i la successió de projectes amb necessitats i durades diferents.

Les exposicions temporals representaran la vesant més oberta a la societat i les corrents contemporànies, on hi tenen espai l'art i les comunitats i col·lectius locals, a l'igual que les propostes d'autor.

La inauguració del museu compta amb **dues exposicions temporals**:

El sagrat, el profà i la festa

L'antropòloga Josefina Roma comissaria aquesta exposició que explora els orígens i la vigència del fet religiós a Catalunya, on entren en diàleg les tradicions religioses amb la identitat contemporània i les manifestacions festives. Un recorregut pel cicle festiu anual mostra materials diversos recol·lectats al llarg de dècades i també en col·laboració amb les entitats que fomenten la cultura popular i festiva.

Terra de canterers

L'equip del museu ha revisitat tres centres canterers on l'etnògraf Ramon Violant havia recol·lectat peces als anys 40. Materials audiovisuals contemporanis que mostren les activitats dels saurins i els terrissaires complementen peces de les col·leccions del museu i altres realitzades expressament per aquesta exposició. Al voltant d'un element cabdal per entendre les preocupacions del món globalitzat, l'aigua, es recuperen oficis tradicionals relacionats amb l'obtenció, conservació i transport d'aquesta.

Futures exposicions

En aquests moments ja s'està treballant en la propera exposició temporal, que respon al nom provisional de **Barcelones** i mostrarà la capital com una societat plural i complexa, també conflictiva, on conviuen persones amb procedències diverses que transformen quotidianament el seu entorn social. La seva inauguració està prevista a mitjans de 2016.

Programa pedagògic

L'oferta educativa del Museu Etnològic es basa en ***l'experiència dels darrers deu anys d'acció formativa***, on s'han desenvolupat continguts, metodologies i didàctiques que s'han demostrat adients i eficaces pels objectius socioculturals del Museu.

L'antropologia ofereix continguts tant específics com transversals i permet treballar l'educació en valors i diversitat cultural i de gènere, entre d'altres. ***El museu disposa d'un equip d'educadors especialitzats i formats a la institució.***

La reforma de l'edifici ha permès reservar ***un espai específicament dissenyat per a les activitats educatives.***

El projecte contempla totes les fases de l'educació formal, ***des de l'educació infantil fins a la superior***, així com l'educació en el lleure, la formació d'adults i diferents especialitats condicionades per circumstàncies funcionals i socials.

Les propostes educatives es basen en l'observació, l'experimentació i la reflexió, amb l'elaboració de primeres conclusions dins l'àmbit de l'educació en valors i l'antropologia de proximitat. La lectura dels objectes permet desenvolupar accions d'experiència al voltant del món del treball, l'espai domèstic, vida quotidiana, usos del temps i el sistema de mesura, calendaris, tecnologies de supervivència i de producció artesana.

Es promou la implicació del visitant per que esdevingui *participant*, amb especial atenció als vessants afectiu, cognitiu, motriu i cultural al llarg del procés. Tan les activitats d'educació formal com les de temps de lleure estan directament vinculades al patrimoni etnogràfic exposat a l'exposició estable, a les exposicions temporals i experimentals i a les exposicions temàtiques itinerants, duent a terme un procés d'interrelació.

Dins el camp universitari, el museu es proposa continuar participant en els programes del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya per a formació permanent del professorat i mantenir l'oferta per alumnes d'antropologia i altres ciències humanes en pràctiques tan de formació general com de màster i de doctorat. Els assessoraments pedagògics i en gestió cultural seran igualment un servei del Museu.

Durant el darrer trimestre de 2015 s'oferiran les següents activitats pedagògiques:

Nines de pedra i canya

Taller per conèixer i fabricar nines populars de tres cultures diferents. A partir de l'observació de nines i el seu context en les exposicions del museu, s'elaboren nines de diferent tipus, permetent la comparació dels materials, tècniques i resultats obtinguts.

Joc i natura. Jocs per conviure

Jocs d'aprenentatge social i cultural, d'intercanvi entre cultures, us de l'espai, gènere, economia i natura. Reflexionant al voltant dels jocs tradicionals catalans recollits per Ramon Violant i d'altres cultures, s'elaboren joguines i s'aprenen jocs i cançons.

Exposicions Itinerants

En els darrers anys, el museu ha estat present en més de trenta comarques dels Països Catalans i altres indrets com Mèxic, Colòmbia i Romania.

El museu disposa d'una quinzena d'exposicions temàtiques, elaborades durant els darrers anys en col·laboració amb institucions i entitats dedicades a l'estudi i la difusió de la cultura popular. Es tracta de formats preparats per a ser transportats i muntats amb facilitat, i n'hi ha de duplicats per respondre a la demanda existent.

Durant el primer semestre de 2015, les exposicions de l'Etnològic **han superat les 15.000 visites**. Es pot destacar que fins el dia 30 de juny les exposicions s'han presentat a 31 espais diferents de les comarques de Barcelona, Lleida, Girona, València, Alacant i la Catalunya Nord.

Durant l'estiu de 2015, les exposicions de l'Etnològic han tingut una especial presència internacional:

Coincidint amb el solstici, l'exposició La nit de Sant Joan ha estat a l'**Alguer**, acollida per l'Obra Cultural d'aquesta localitat sarda.

Durant la segona setmana de juliol, en el marc del **International Medieval Congress de la Universitat de Leeds**, es va poder veure una versió traduïda per l'ocasió, a l'anglès i el castellà, de "Ballar el Moro", una coproducció amb la fundació Joan Amades i la Universitat Rovira i Virgili.

L'associació Adifolk, que a l'agost va celebrar el seu **Aplec Internacional a Torí**, hi va dur l'exposició "Pirotecnia de festa" a la capital del Piemont.

Sense comptar amb el mig milió de persones que van visitar els pessebres de l'Ajuntament, el Born i el monestir de Pedralbes i l'exposició de fotografies de Jesús Moncada al Born, la resta d'exposicions van superar les **50.000 visites durant l'any 2014**.

Les 15 exposicions de que disposa el museu són:

- Mequinensa. Fotografies de Jesús Moncada.
- Cançons de Pandero.
- Músics de festa.
- Orquestres i Llibertat. 40 anys de la Plateria
- Pedra Seca. Fotografies d'Emili Boada
- Catalans a l'Orinoco
- Pirotecnia de festa
- Calendari dels pagesos
- La Patum i altres patrimonis
- La nit de Sant Joan
- Joan Amades, la memòria del poble
- Ballar el Moro
- Gent de festa
- Les Colles castelleres de Barcelona
- 4 ¼ 425 anys de les Festes de Sant Roc a Barcelona

Acte de reobertura

El **diumenge 4 d'octubre** es celebrarà l'inici d'aquesta nova etapa del museu amb un acte que tindrà lloc ***tant a l'interior del museu com als jardins de Laribal***, un espai privilegiat i poc conegut de Montjuïc, que forma part de l'entorn més immediat del museu. Aquests jardins, d'estil mediterrani, van completar-se coincidint amb l'exposició universal de 1929 i hi destaca la coneguda Font del Gat.

Al roserar dels jardins de Laribal, un espai presidit per una petita bassa i una escultura de Jaime Otero, es realitzarà un concert divulgatiu del quèstra ***Cordes del Món***, la formació resident del museu, composta per 12 músics que combinen instruments i composicions clàssiques amb altres procedents del folklore d'arreu del món. ***La interpretació dels temes s'intercala amb explicacions didàctiques*** que converteixen el concert en una experiència a la vegada artística i educativa.

La formació bàsica de l'orquestra comptarà amb convidats d'excepció:

- *Manel Joseph*, cantant i líder de l'Orquestra Plateria
- *Salvador Escrivà*, cantant i líder de La Salseta del Poble Sec
- *Artur Blasco*, acordionista i folklorista, Trobada d'Acordionistes d'Arsèguel
- *Radu Laica*, cantant i guembri. Casa Amaziga de Catalunya
- *Ferran Martín*, narrador i músic. Associació de Narradores i Narradors-ANIN
- *Melchor Fernández*, chifla i gaita lleonesa. Grup Albentistate (Lleó)
- Esbart Català de dansaires
- La Tresca i la Verdesca, grup d'animació infantil
- Associació Carnaval de Barranquilla en Barcelona. Dances del Carib colombià

Al llarg del matí, a l'interior del museu, es realitzaran tres tallers simultanis:

Carles Alcoi ensenyarà a fer cistells mentre explica contes, a la sala d'actes.

A l'espai didàctic, Oriol Ripoll proposarà diferents jocs tradicionals.

Kim Arnal conduirà la iniciació en l'espai tàtil Sentir el patrimoni, on es podrà experimentar sensorialment amb objectes etnogràfics reals.

Activitats

Durant el darrer trimestre de 2015 es realitzaran una sèrie d'activitats relacionades amb les temàtiques de les noves exposicions, que permetran als visitants apropar-se a la dimensió viva de la cultura.

24-25/10 11-19h

Visites guiades

48h Open House Barcelona

El museu participarà al festival d'arquitectura *48h Open House Barcelona* i es podran realitzar visites guiades per conèixer les singularitats de l'edifici i les millores que han suposat les reformes dels darrers anys.

1/11 12h:

Contes

Cuentos de la Calavera Catrina

Per celebrar el dia de Tots Sants, la narradora Martha Escudero, fundadora de l'Associació de Narradores i Narradors de Catalunya i programadora del cicle Contes i Cuentos al Harlem Jazz Club des de 1997, presenta un repertori de contes tradicionals i d'autor al voltant del Dia de Muertos mexicà.

19/12 18h:

Concert de Nadal

Pessebres

El conjunt Cordes del Món ens convida a cantar i ballar en un concert participatiu on s'interpretaran peces musicals de diferents èpoques que il·lustren tradicions de diferents cultures al voltant de la celebració del solstici d'hivern.

Informació bàsica

Passeig de Santa Madrona, 16-22 Montjuïc

Telèfon 934 24 68 07

reservesmeb@bcn.cat

barcelona.cat/museuetnologic

Horaris:

De dimarts a dissabte: de 10 a 19h.

Diumenges i festius: de 10 a 20h.

Preus:

Entrada gratuïta fins el 4 de desembre.

A partir del 5 de desembre:

Entrada normal: 5€

Entrada reduïda: 3,5€

L'entrada serà combinada i dona dret a la visita del Museu de Cultures del Món i el Museu Etnològic de Barcelona

Museu Etnològic de Barcelona

Albert Caballero - Comunicació

686 11 69 65

Materials per premsa: **ves.cat/mfW2**